

Zpráva ze semináře Otevřené repozitáře 2019

0 comments

Autoři:

[Inspektor, Tomáš](#)

Vydání:

[2019, ročník 23, číslo 2](#)

Rubrika:

[Zprávy, reportáže a glosy](#)

Další ročník semináře **Otevřené repozitáře 2019**, který pořádá Asociace knihoven vysokých škol ČR (AKVŠ), se po sedmi letech vrátil na půdu Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava. V roce 2012, kdy se zde konal naposledy, to bylo ještě pod názvem Setkání českých uživatelů systému DSpace. Seminář se konal v reprezentativních prostorách Nové Auly a proběhl v termínu 28. – 29. května 2019. Pro tento ročník bylo vybráno téma: **Od vizí k akčním plánům.**

Letošní ročník se opětovně vracel k otázce, kolik stojí zlatá cesta OA, ke sběru dat o publikačních poplatcích (APC) a k Plánu S. Dále byly představeny akční plány OA České a Slovenské republiky. Zahraniční příspěvky byly tradičně zajištěny videokonferenčně.

Den první

Přednášky prvního dne byly rozděleny do dvou sekcí. První sekce se věnovala **Monitorování APC** a hned první přednáška byla ze zahraničí na téma [Mapping APCs at the University of Gothenburg](#), ve které nám **Pauline Jönsson** a **Karin Henning** představily, jak od roku 2016 mapují APC na jejich univerzitě. Jedním z cílů bylo ukázat na dvojí platbu u hybridních časopisů. Bylo důležité iniciovat a zapojit několik útvarů v rámci univerzity. Především bylo nutné dohledat faktury v účetním systému. Výsledky průzkumu jsou k dispozici na webu [Open APC](#).

Na tuto úvodní přednášku navázala **Tereza Simandlová** (Univerzita Karlova), která ve své prezentaci s názvem [Open APC, placený open access svět pod lupou](#), představila mezinárodní databázi OpenAPC, která je financována německým Spolkovým ministerstvem pro vzdělání a výzkum. Aktuálně databáze obsahuje informace o více než 80 000 člancích a průměrná výše poplatku je 1943 eur. Data z této databáze je možné vizualizovat na <https://treemaps.intact-project.org/>.

Tereza Simandlová představuje mezinárodní databázi OpanAPC

Závěrečnou přednášku v této sekci měl **Jan Skůpa** (VUT), který v prezentaci s názvem [Změny v průmyslu akademického publikování – představení analýzy SPARC Europe](#) nastínil analýzu SPARC Europe, která popisuje změnu publikačního průmyslu velkých nakladatelství a její případný vliv na prostředí akademických institucí. Analýza se snaží poskytnout ucelený pohled na jednotlivé velké hráče na tomto poli a důsledky pro knihovny a univerzity.

Jan Skůpa představuje analýzy SPARC Europe

Druhá sekce se zaměřila na **Open access na národní úrovni**. Stěžejní přednáškou bylo vystoupení **Bernharda Mittermaiera** o projektu DEAL ([The DEAL negotiations in Germany](#)) a přístupu Německa k licenčním smlouvám elektronických časopisů u hlavních vydavatelů (Elsevier, Springer Nature, Wiley). Cílem je, aby se všechny publikace příslušných autorů všech převážně veřejně financovaných akademických institucí v Německu, staly otevřeně přístupnými ihned po zveřejnění (pod licencí CC-BY) a dále aby instituce zapojené do projektu DEAL získaly trvalý přístup k úplnému portfoliu e-časopisů vydavatelů.

V další části **Jitka Dobbersteinová** (CVTI SR) představila současný stav a výzvy otevřeného přístupu ve Slovenské republice. Nosnými tématy současného Akčního plánu OGP na roky 2017 – 2019 jsou otevřená data, otevřené vzdělávací zdroje, otevřený přístup k výsledkům vědy a výzkumu, participace a otevřená justice. V současné době probíhá vyhodnocování a evaluace splněných úloh, formování nového Akčního plánu na roky 2020 – 2023 a zároveň vytyčení cesty, jakou se bude budování otevřeného přístupu k výsledkům vědy a výzkumu ve Slovenské republice ubírat. Mezi aktuálními výzvami je také neustálé zvyšování povědomí a

osvěta otevřeného přístupu a také realizace Plánu S. Přednáška s názvem [Otevřený přístup ve Slovenské republice: současný stav a výzvy](#) je k dispozici v repozitáři DSpace VŠB - TUO.

Jitka Dobbersteinová referuje o stavu OA na Slovensku

Třetí přednášku v této sekci měla paní **Magdalena Lokayová** (Úřad vlády ČR), která ve svém vystoupení s názvem [Akční plán pro implementaci Národní strategie otevřeného přístupu ČR k vědeckým informacím na léta 2017 – 2020](#) shrnula dosavadní činnost pracovní skupiny při Úřadu vlády ČR a hlavní body akčního plánu. Více než samotná prezentace byla přínosná následná debata nad jednotlivými body [akčního plánu](#).

Magdalena Lokayová hovoří o Akčním plánu

Sekci uzavřela „společná“ prezentace **Naděždy Fasurové** z MENDELU ([Projekt OP VVV „Rozvoj kapacit pro výzkum a vývoj II“ na MENDELU](#)), **Jakuba Řiháka** z UK ([HR Award II. na UK - KA7](#)) a **Veroniky Hermanové** z UTB ([Open Access na UTB ve Zlíně](#)), kteří nám představili aktivity univerzitních knihoven v oblasti open access, se kterými se chystají zapojit v projektech výzvy Rozvoje kapacit pro VaV (MŠMT).

Představení aktivit univerzitních knihoven v oblasti open access

Den druhý

Druhý den začal diskuzním brainstormingem v menších skupinách nad možností, jak vědce lépe nasměrovat k přijetí principů open science (zvláště otevřených výzkumných dat). Více o této části v samostatném článku na portálu [OpenAccess](#).

Momentka z ranního brainstormingu

Potom již následovaly klasické příspěvky v rámci sekce nazvané **Politický rámec open science**. Jako první vystoupila s prezentací [Open access for early-career researchers](#) **Eva Hnátková** z Evropské Rady pro doktorandy a mladé vědecko-výzkumné pracovníky (EURODOC), která dlouhodobě podporuje otevřený přístup k vědeckým informacím v režimu “Open Science”. Jeho součástí je i Open Access a současná iniciativa v podobě tzv. “Plánu S” má zajistit otevřený přístup k publikacím financovaných z veřejných zdrojů do roku 2020 pomocí 10 základních principů.

Eva Hnátková z EURODOC

Se svou troškou do mlýna k Plánu S přispěla následujícím příspěvkem s názvem [Plan S - názory a postoje](#) i **Lenka Hrdličková** (ČVUT), která stručně shrnula postoje nejvýznamnějších institucí (evropských iniciativ, univerzit a vydavatelů) k Plánu S. K tomuto plánu bylo evidováno přes 600 reakcí z více než 40 zemí a koalice momentálně veškeré připomínky zpracovává. Tato aktivita by měla být minimálně začátkem širší diskuze o změně paradigmatu publikování.

Lenka Hrdličková hovoří o Plánu S

Poslední přednášku této sekce obstarala **Pavla Foltynová** (CEITEC MU) s přednáškou [Open Science na CEITEC MU a projekt ORION](#). První část se věnovala Open Science na Masarykově univerzitě, kde je podpora OA součástí Dlouhodobého záměru MU na léta 2016 – 2020 a jeden z jeho cílů je vytvoření a implementace univerzitní strategie v oblasti Open Access v souladu s mezinárodními standardy. Druhá část byla věnována projektu *ORION* – *představení jeho cílů a dosažených výsledků se zaměřením především na analýzu dat z veřejného průzkumu ohledně open science*, který probíhal v partnerských zemích projektu ORION.

Pavla Foltynová představuje projekt ORION

Druhá sekce byla zaměřena na **Infrastrukturu pro open science**. Jako první vystoupil **Michal Růžička** (MU) s přednáškou [OpenAIRE Advance: služby na podporu Open Access, Literature Repositories Guidelines v4 a další](#). V příspěvku byly v krátkosti představeny hlavní služby a podpůrné materiály, které projekt poskytuje a také jak je to s OpenAIRE Advance v České republice. Předneseny byly dále informace o nové verzi [4.0 OpenAIRE Literature Repositories Guidelines](#).

Michal Růžička referuje o OpenAIRE

Další vystupující byla **Karolína Podloucká** (KNAV) s přednáškou [EOSC a Open Science v Akademii věd ČR](#). Větší část byla věnována velmi aktuálnímu tématu European Open Science Cloud. Byl představen jeho vznik, vývoj a poslání. Směr, kterým by se měl v budoucnu ubírat, a v souvislosti s tím byly také představeny FAIR principy. Druhá část příspěvku ukázala připravenost Knihovny AV ČR a aktivity v Akademii věd v oblasti Open Science. Byly představeny možnosti, které nabízí repozitář ASEP v souvislosti s problematikou čerpání evropských fondů.

Karolína Podloucká prezentuje informace o EOSC

Poslední přednášku měl **Jiří Marek** (Open Content z.s.) na téma [Implementace otevřených vědeckých dat do každodenní praxe z pohledu práva](#). Otevřená vědecká data jsou stále ještě novinkou, jak z pohledu České republiky, tak do jisté míry i Evropy. Příspěvek se zaměřil na diskuzi implementace otevřených dat do každodenní vědecké praxe z pohledu celé společnosti.

Jiří Marek představuje možné problémy a výzvy implementace otevřených dat

Závěr

Program semináře byl bohatý a vyzdvihoval především velmi aktuální témata, mezi která patří monitorování APC a s tím související vyjednávání s vydavateli a přechod na gold open access. Velmi přínosné a inspirující byly příspěvky zahraničních hostů.

Semináře se zúčastnilo přes 70 osob, takže lze usuzovat, že témata byla vhodně zvolená. Pevně věřím, že se minimálně ve stejném počtu setkáme i v následujícím ročníku.

Všechny příspěvky jsou k dispozici v repozitáři DSpace VŠB – TUO v sekci [Otevřené repozitáře 2019 / Open Repositories 2019](#). U vybraných příspěvků jsou k dispozici i videozáznamy z přednášek.

Společné foto účastníků semináře Otevřené repozitáře 2019

Zvláštní poděkování patří členům pracovní skupiny Iniciativy otevřeného přístupu Asociace knihoven vysokých škol ČR, kteří se podíleli na sestavení programu, oslovení jednotlivých přednášejících, moderování semináře, technickém zajištění přednášek a zajištění zázemí pro konání semináře.